

JB STR

160

77

Corpus Juris 2000

**Strafbepalingen ter bescherming van de financiële
belangen van de Europese Unie**

Overzetting van

Prof. Dr. J. Dequecherry

Prof. Dr. J. A. E. Merle

Samenstelling van

Mr. J. P. L. de Waard

Mr. J. A. W. Nijboer

Prof. Dr. J. A. E. Merle

Juridische Bibliotheek

Universiteit Utrecht

BASISPRINCIPES VAN HET *CORPUS JURIS* 2000

I TRADITIONELE BEGINSELEN

Legaliteitsbeginsel: 'De door het *Corpus Juris* voorgeschreven straffen zijn uitsluitend van toepassing op de strafbaarstellingen waarvan de elementen uitdrukkelijk gedefinieerd zijn door de artikelen 1 tot en met 8 en volgens de modaliteiten aangegeven in de artikelen 15 tot en met 17.

In geval van aanpassing van het *Corpus Juris*, kan de strengere strafbepaling niet toegepast worden op feiten die voordien werden gepleegd.

De artikelen 1 tot en met 17 van het *Corpus Juris* moeten *restrictief* worden geïnterpreteerd wanneer zij in het nadeel zijn van de verdediging.

Interpretatiewijzigingen zijn enkel toegelaten wanneer ze redelijk voorzienbaar zijn.

De strafbaarstellingen in de artikelen 1 tot en met 8 mogen niet naar analogie worden toegepast op situaties die niet uitdrukkelijk in de tekst worden voorzien.'

Beginsel van individuele strafbaarheid: 'Strafrechtelijke aansprakelijkheid is individueel. Ze wordt bepaald op basis van het gedrag van de verdachte en in functie van zijn aansprakelijkheid als dader, uitlokker of medeplichtige.'

Beginsel van proportionaliteit van de straffen: 'Straffen opgelegd naar aanleiding van de strafbaarstellingen beschreven in de artikelen 1 tot en met 8 van het *Corpus Juris* dienen proportioneel te zijn, enerzijds met de ernst van het strafbaar feit en de toegebrachte schade of het gecreëerde risico; anderzijds met de mate van verwijtbaarheid van de dader en zijn persoonlijke omstandigheden.'

Rechterlijke waarborg: uitsluitend een onafhankelijke en onpartijdige rechtbank kan de verdachte schuldig verklaren en hem veroordelen.

Tijdens het onderzoek in verband met een strafbaar feit beschreven in de artikelen 1 tot en met 8 van het *Corpus Juris*, en gedurende het gehele vooronderzoek, moet voor alle maatregelen die een ernstige inbreuk vormen op de vrijheid van een persoon, toestemming worden gegeven door een onafhankelijke en onpartijdige rechter. De functie van deze rechter bestaat erin na te gaan of er voldoende juridische grondslag bestaat voor de maatregel en of de feiten voldoende ernstig zijn om het inzetten van de maatregel te rechtvaardigen.

II 'NIEUWE' BEGINSELEN

Beginsel van Europese territorialiteit: 'Voor de strafbare feiten in artikel 1 tot en met 8 van het *Corpus Juris*, vormt het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie één enkele ruimte, genaamd de Europese rechtsruimte. De bevoegdheid *ratione loci* van het Europees Openbaar Ministerie (EOM) en van de nationale rechterlijke instanties bevoegd tot het uitvaardigen van dwangbevelen en rechterlijke beslissingen op grond van het *Corpus Juris*, strekt zich uit over de gehele Europese rechtsruimte. Het EOM kan op het hele grondgebied van de Unie opsporing verrichten en vervolgingen instellen (artikel 24(1)(a)); dwangbevelen uitgevaardigd door de rechter van de vrijheden (artikel 24(1)(b)) en rechterlijke beslissingen gewezen door de gerechten van de lidstaten van de Unie (artikel 24(1)(c)) kunnen ten uitvoer worden gelegd op het hele grondgebied van de Unie.

Het EOM wijst, onder toezicht van het Europese Hof van Justitie (artikel 26), het nationale vonnisgerecht aan waarvoor de zaak ter beoordeling wordt voorgelegd.

Het noodzakelijke gevolg van de Europese rechtsruimte is de onvoorwaardelijke erkenning van de *ne bis in idem*-regel. Met betrekking tot de strafbare feiten gedefinieerd in de artikelen 1 tot en met 8 van het *Corpus Juris*, verplicht deze regel alle nationale autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de opsporing of vervolging en iedere strafrechtelijke instantie in de Unie gezag van gewijsde toe te kennen aan rechterlijke beslissingen van andere Europese strafrechtelijke instanties die betrekking hebben op dezelfde strafbare feiten en dezelfde feiten (artikel 23 (1)(b)).'

Beginsel van contradictoire procedures: Het beginsel van contradictoire procedures houdt het respect voor de 'equality of arms' in, zoals dat begrip is gedefinieerd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Het impliceert dat de partijen kennis kunnen nemen van ieder bewijsmiddel of iedere stelling voorgelegd aan de rechter (zelfs wanneer dit of deze wordt gepresenteerd door een procespartij of door een onafhankelijke magistraat), teneinde hierover verweer te voeren met het oogmerk de beslissing van de rechter te beïnvloeden.

Aan de verdachte komen de rechten van de verdediging toe, zoals gewaarborgd door de internationale instrumenten ter bescherming van de rechten van de mens, in het bijzonder het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en het Internationaal Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten van de Verenigde Naties.

CORPUS JURIS 2000

I STRAFRECHT (BIJZONDER DEEL)

Strafbare feiten die door eenieder kunnen worden begaan

Artikel 1 – Fraude ten nadele van de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen en gelijkgestelde strafbare feiten

1. Strafbaar is het, zowel wat de uitgaven als de ontvangsten betreft, opzettelijk (fraude) of door onvoorzichtigheid of grove nalatigheid (gelijkgesteld strafbaar feit):

- a) verstrekken aan de bevoegde autoriteit van onvolledige, foutieve verklaringen in verband met de toekenning van een recht of een subsidie of de vaststelling van een belastingschuld, indien daardoor de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen kunnen worden geschaad;
- b) nalaten, in het kader van het aanvragen of het verkrijgen van een subsidie of enig ander fiscaal voordeel, aan de bevoegde autoriteit informatie te verstrekken over elke wijziging van belangrijke omstandigheden die de beslissing over de toekenning van de subsidie, het recht of het fiscaal voordeel of het weigeren, reduceren, of intrekken ervan kan beïnvloeden, indien daardoor de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen kunnen worden geschaad;
- c) voor andere doeleinden aanwenden van uit communautaire fondsen rechtmatig verkregen rechten of subsidies.

2. Eenieder die, door het vervolledigen of verbeteren van zijn verklaringen, danwel door het informeren van de autoriteiten over feiten die hij heeft nagelaten te openbaren, vrijwillig voorkomt dat de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen worden geschaad, is niet strafbaar.

Artikel 2 – Marktmanipulatie

1. Het is strafbaar om in het kader van een aanbestedingsprocedure die wordt beheerst door het communautaire recht, een bod uit te brengen op basis van een overeenkomst die ertoe strekt de mededinging te beperken en die beoogt de bevoegde relevante autoriteit te bewegen tot het accepteren van een bepaalde aanbidding.

2. Artikel 1, lid 2, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3 – Witwassen en heling (voorheen artikel 7)

1. Strafbaar is het witwassen van de opbrengsten of de voordelen verkregen uit de strafbare feiten omschreven in het *Corpus Juris* (artikelen 1, 2, 4 en 8).

Onder witwassen wordt verstaan:

- a) de omzetting of overdracht van goederen verkregen uit een van de strafbare feiten genoemd in de vorige alinea, of uit de deelneming aan een dergelijk feit, teneinde de illegale oorsprong van die goederen te verbergen of te verhullen, danwel een persoon die is betrokken bij deze activiteit behulpzaam te zijn bij het ontkomen aan de wettelijke gevolgen van zijn daden;
- b) het verbergen of het verhullen van de aard, de oorsprong, de locatie, de vervreemding of de verplaatsing van het daadwerkelijke eigendom van de goederen of de rechten met betrekking tot die goederen die voortvloeien uit een van de strafbare feiten genoemd in het vorige lid of uit de deelneming aan een dergelijk feit.

2. Strafbaar is het helen van de opbrengsten of de voordelen verkregen uit de hierboven genoemde strafbare feiten. Onder heling wordt verstaan: de verwerving, het onder zich houden of het gebruik van goederen, verkregen uit een van de in de vorige alinea genoemde strafbare feiten, danwel uit de deelneming aan een dergelijk feit.

Toepassingsbepaling

De strafbaarstelling van artikel 3 is niet van toepassing op de dader of de uitlokker van of de medeplichtige aan het strafbare feit waarvan de opbrengsten of het voordeel zijn witgewassen of geheeld.

Artikel 4 – Deelname aan een criminele organisatie (voorheen artikel 8)

Strafbaar is het deelnemen aan een criminele organisatie ten nadele van de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen. Er is sprake van een criminele organisatie wanneer drie of meer personen zich verenigen, door het vormen van een stabiele en functionele organisatie, met het oog op het plegen van meerdere strafbare feiten, genoemd in de artikelen 1 tot en met 7.

Strafbare feiten gepleegd door ambtenaren

Artikel 5 – Omkoping (voorheen artikel 3)

1. Voor de doeleinden van de artikelen 5 tot en met 8 van het *Corpus Juris*, omvat de term 'ambtenaar' zowel 'Europese' als 'nationale' ambtenaren. Onder 'Europees ambtenaar' wordt verstaan:

- a) elke persoon die de hoedanigheid bezit van ambtenaar of van contractueel aangestelde in de zin van het Europees Ambtenarenstatuut;
- b) elke persoon die door de lidstaten of door een publiek- of privaatrechtelijke instelling ter beschikking wordt gesteld van de Europese Gemeenschappen en er functies uitoefent die gelijkwaardig zijn aan de functies die worden uitgeoefend door de ambtenaren of andere aangestelden van de Europese Gemeenschappen.

Onder 'nationaal ambtenaar' wordt verstaan: elke persoon aan wie door het nationale recht van de lidstaat met het oog op de toepassing van het nationale strafrecht de hoedanigheid van ambtenaar of openbaar officier is toegekend.

2. Strafbaar is elke passieve of actieve omkoping die schade toebrengt aan de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen.

3. Onder passieve omkoping wordt verstaan, het door een ambtenaar, rechtstreeks of door tussenkomst van een derde, in eigen belang of in het belang van een derde, uitlokken of aanvaarden van aanbiedingen, beloften of andere voordelen van welke aard dan ook:

- a) opdat hij, in strijd met zijn officiële verplichtingen, een ambtshandeling of een handeling in de uitvoering van zijn ambt zou stellen;
- b) opdat hij zich ervan zou onthouden een ambtshandeling of een handeling in de uitvoering van zijn ambt te stellen, die hij krachtens zijn officiële verplichtingen moet stellen.

4. Onder actieve omkoping wordt verstaan, het door eenieder rechtstreeks of door tussenkomst van een derde, in eigen belang of in het belang van een derde, aan een ambtenaar doen van aanbiedingen, beloften of andere voordelen van welke aard dan ook:

- a) opdat hij, in strijd met zijn officiële verplichtingen, een ambtshandeling of een handeling in de uitoefening van zijn ambt zou stellen;
- b) opdat hij zich ervan zou onthouden een ambtshandeling of een handeling in de uitoefening van zijn ambt te stellen, die hij krachtens zijn officiële verplichtingen moet stellen.

Artikel 6 – Misbruik van fondsen (voorheen artikel 4)

Een ambtenaar die is belast met het beheer van fondsen uit het communautaire budget pleegt een strafbaar feit, indien hij deze fondsen verduistert of oneigenlijk gebruikt, hetzij door een beslissing tot toekenning van een subsidie, rechten of vrijstelling ten gunste van een persoon die geen recht heeft op zo'n beslissing, hetzij door op directe of indirecte wijze tussen te komen in de toekenning van steun of in het verlenen van vrijstelling van verplichtingen aan ondernemingen of operationele structuren waarin hij enig persoonlijk belang heeft.

Artikel 7 – Misbruik van functie (voorheen artikel 5)

De ambtenaar die belast is met het beheer van fondsen uit het communautaire budget pleegt een strafbaar feit, indien hij zijn bevoegdheden misbruikt en daarmee schade toebrengt aan de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen.

Uitvoeringsbepaling

De strafbaarstelling van artikel 7 wordt alleen toegepast indien geen enkele andere strafbepaling uit het *Corpus Juris* toepasbaar is.

Artikel 8 – Bekendmaking van ambtsgeheimen (voorheen artikel 6)

Strafbaar is de ongeoorloofde openbaarmaking van ambtsgeheimen door een ambtenaar, indien het geheim betrekking heeft op informatie die deze ambtenaar heeft verkregen in de uitoefening van of krachtens zijn professionele activiteiten in het kader van een controle van de inkomsten of de toekenning van subsidies of rechten, indien deze bekendmaking van dien aard is dat zij schade toebrengt aan de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen.

II STRAFRECHT (ALGEMEEN DEEL)

Strafrechtelijke aansprakelijkheid

Artikel 9 – Moreel element (voorheen artikel 10)

Voor alle hierboven genoemde strafbare feiten (artikel 1 tot en met 8) is opzet vereist, behalve voor de strafbare feiten die worden gelijkgesteld met fraude ten nadele van het Gemeenschapsbudget (artikel 1), waarvoor onvoorzichtigheid of grove nalatigheid voldoende is.

Toepassingsbepaling

De dader van het strafbare feit handelt onvoorzichtig, indien hij zich bewust is van het risico dat de omstandigheden die leiden tot het vervullen van de delictsbestanddelen¹ van het strafbaar feit aanwezig zijn en hij zich er bovendien van bewust is dat het, gezien de hem bekende omstandigheden, niet redelijkerwijs verantwoord is dat risico te nemen. De dader van het strafbare feit handelt met grove nalatigheid, indien hij zich niet bewust is van het risico dat de omstandigheden die leiden tot het vervullen van de delictsbestanddelen van het strafbaar feit aanwezig zijn, maar dat risico, gezien de hem bekende omstandigheden, voor hem wel vanzelfsprekend hadden moeten zijn.

Artikel 10 – Dwaling (voorheen artikel 11)

Dwaling ten aanzien van de delictsbestanddelen sluit opzet uit. Dwaling ten aanzien van het wettelijk verbod sluit aansprakelijkheid uit, indien zij zich onvermijdelijk zou hebben voorgedaan bij een voorzichtig en redelijk persoon. Ingeval de dwaling vermijdbaar zou zijn geweest, kan de straf worden vermindert, en kan de rechter afzien van de maximumstraf (zie artikel 14).

1 Gangbare juridische terminologie in Vlaanderen: de constitutieve elementen van het strafbare feit.

Artikel 11 – Individuele strafrechtelijke aansprakelijkheid (voorheen artikel 12)

Eenieder kan voor de strafbare feiten die hierboven zijn gedefinieerd (artikel 1 tot en met 8) als dader, als uitlokker of als medeplichtige verantwoordelijk worden gesteld:

- als dader, indien hij het strafbaar feit zelf begaat, in vereniging met een andere persoon of organisatie (artikel 13) of door middel van een onwetende tussenpersoon;
- als uitlokker, indien hij bewust een natuurlijk persoon of een organisatie (artikel 13) aanzet tot het verrichten van een illegale handeling;
- als medeplichtige, indien hij bewust een natuurlijk persoon of een organisatie (artikel 13) hulp biedt bij het verrichten van een illegale handeling;

De maximumstraf zal voor de medeplichtige niet meer belopen dan drievierde van de straffen genoemd in artikel 14.

Artikel 11bis – Strafbare poging (nieuw artikel)

Poging tot het plegen van een van de strafbare feiten, bedoeld in de artikelen 1 tot en met 3 en 5 tot en met 8, en deelneming aan zo'n poging (artikel 11), zijn strafbaar. De maximumstraf belooft niet meer dan drievierde van de straf die overeenkomstig artikel 14 voor het voltooide strafbare feit zou kunnen worden opgelegd.

Een persoon is schuldig aan een strafbare poging, indien hij, met het oog op het begaan van een van de strafbare feiten, bedoeld in de artikelen 1 tot en met 3 en 5 tot en met 8, een daad verricht die een begin van uitvoering van een strafbaar feit inhoudt.

Een persoon die heeft geprobeerd een strafbaar feit te plegen zal niet worden gestraft indien hij vrijwillig afziet van voltooiing of vrijwillig de voltooiing voorkomt. Indien het strafbare feit om andere redenen niet is voltooid, is het voldoende dat de persoon vrijwillig en daadwerkelijk heeft geprobeerd om van voltooiing af te zien of om voltooiing te voorkomen.

Artikel 12 – Strafrechtelijke aansprakelijkheid van bedrijfsleiders, opdrachtgevers en leidinggevenden, inclusief ambtenaren (voorheen artikel 13)

1. Indien een van de strafbare feiten, bedoeld in de artikelen 1 tot en met 8, wordt begaan voor rekening van een bedrijf door iemand die handelt op gezag van een andere persoon die aan het hoofd staat van de organisatie of die de beslissingsbevoegdheid binnen het bedrijf controleert of uitoefent, is die andere persoon eveneens strafrechtelijk aansprakelijk als hij bewust heeft toegestaan dat het strafbare feit werd begaan.

2. Hetzelfde geldt voor iedere ambtenaar die bewust toestaat dat door een ondergeschikte een strafbaar feit, als bedoeld in de artikelen 1 tot en met 8, wordt gepleegd.

3. Indien een van de strafbare feiten, bedoeld in de artikelen 1 tot en met 8, wordt begaan voor rekening van een bedrijf door iemand die handelt op gezag van een andere persoon, die aan het hoofd staat van het bedrijf of die de beslissingsbevoegdheid binnen het bedrijf controleert of uitoefent, is die andere persoon eveneens strafrechtelijk aansprakelijk, indien hij heeft nagelaten het noodzakelijke toezicht uit te oefenen en zijn nalaten het begaan van het strafbaar feit heeft vergemakkelijkt.

4. Bij het bepalen of een persoon aansprakelijk is op grond van lid 1 of 3 kan het feit dat hij zijn bevoegdheden heeft gedelegeerd slechts als verweer worden aanvaard, voor zover de delegatie gedeeltelijk, duidelijk, specifiek en noodzakelijk was voor de bedrijfsvoering en de gedelegeerden daarenboven daadwerkelijk in de gelegenheid waren de hen toegewezen functies te vervullen. Niettegenstaande een dergelijke delegatie, kan een persoon ingevolge dit artikel strafrechtelijk aansprakelijk zijn op grond van de omstandigheid dat hij onvoldoende zorg heeft betracht bij de selectie van, het toezicht en de controle op zijn personeel, of bij het management van het bedrijf in het algemeen of bij elke andere aangelegenheid die tot de bevoegdheid van de bedrijfsleider behoort.

5. Indien aansprakelijkheid op grond van dit artikel is gevestigd, zal de straf ten hoogste de helft bedragen van de straf die in artikel 14 wordt voorgeschreven.

Artikel 13 – Strafrechtelijke aansprakelijkheid van organisaties (voorheen artikel 14)

1. De strafbare feiten bedoeld in de artikelen 1 tot en met 8 kunnen ook door rechtspersonen worden begaan, alsmede door andere organisaties die door het recht in staat worden geacht in eigen naam eigendom te bezitten, indien het strafbaar feit is begaan voor rekening van de organisatie door een orgaan of een afgevaardigde van de organisatie of door eenieder die in haar naam handelt en over de juridische, danwel feitelijke bevoegdheid beschikt om beslissingen te nemen.

2. De strafrechtelijke aansprakelijkheid van een organisatie sluit de aansprakelijkheid van een natuurlijk persoon als dader, uitlokker of medeplichtige van hetzelfde strafbare feit niet uit.

Straffen en maatregelen

Artikel 14 – Straffen en maatregelen (voorheen artikel 9)

1. De hoofdstraffen die gelden voor alle strafbare feiten bedoeld in de artikelen 2 tot en met 8 en eveneens voor de strafbare feiten van artikel 1, indien die feiten opzettelijk werden begaan, zijn:

a) voor natuurlijke personen een vrijheidsbenemende straf voor een duur van ten hoogste vijf jaren en/of een boete. De boete zal worden bepaald volgens een dagboetesysteem. Een dagboete komt overeen met het dagelijks inkomen van de verdachte. De hoogte ervan kan door de rechtbank naar eigen inzicht worden bepaald, doch zal niet meer dan 3.000 Euro per dag bedragen. De totale boete zal niet meer dan 365 dagboetes bedragen. De rechtbank mag de tenuitvoerlegging van het vonnis opschorten, de veroordeelde tot een voorwaardelijke straf veroordelen, een vrijheidsbenemende straf omzetten in een boete en iedere andere soort van strafvermindering toepassen voor zover dit naar nationaal recht mogelijk is (vgl. artikel 35).

b) voor organisaties een boete van ten hoogste 10 miljoen Euro.

2. De volgende bijkomende straffen kunnen eveneens worden opgelegd, voor zover het algemeen belang dit vereist:

a) publicatie van de veroordeling. Publicatie zal plaatsvinden in het Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen en in de dagbladen, indien het algemeen belang dit vereist, in het bijzonder wanneer het strafbaar feit grote publiciteit teweeg heeft gebracht;

b) voor een strafbaar feit als bedoeld in artikel 1 uitsluiting van de veroordeelde natuurlijke persoon of de organisatie van toekomstige subsidies, toe te kennen op basis van het Europese Gemeenschapsrecht, voor een periode van ten hoogste vijf jaren;

c) voor een strafbaar feit als bedoeld in artikel 1 en 2 uitsluiting van de veroordeelde natuurlijke persoon of de organisatie van toekomstige contracten met overheden, die gebruikmaken van fondsen van de Europese Gemeenschap, voor een periode van ten hoogste vijf jaren;

d) voor strafbare feiten als bedoeld in de artikelen 3 tot en met 6 verbod op het uitoefenen van een openbaar communautair of nationaal ambt voor een periode van ten hoogste vijf jaren. Een dergelijk verbod heeft gelding binnen het gehele grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie.

3. Indien een strafbaar feit als bedoeld in artikel 1 onvoorzichtig of door grove nalatigheid is begaan, zal de straf ten hoogste tweederde bedragen van de straffen die zijn bepaald in de leden 1 en 2(b) en (d). Hetzelfde geldt voor de strafbare feiten die worden bedoeld in artikel 8.

4. De instrumenten waarmee het strafbare feit werd gepleegd en de uit het strafbare feit voortgesproten opbrengsten en voordelen, kunnen ten gunste van

de Europese Gemeenschappen worden geconfiscieerd. Dit is niet alleen mogelijk in het geval de verdachte veroordeeld wordt, maar ook in de situatie waarin weliswaar is bewezen dat de verdachte het materiële feit heeft begaan, maar waarin de verdachte niet werd veroordeeld wegens het ontbreken van morele verwijtbaarheid of van voldoende geestelijke vermogens.

Toepassingsbepaling

Met 'confiscatie' wordt een maatregel bedoeld, bevolen door een rechtbank, die volgt op de procedure naar aanleiding van een van de strafbare feiten als bedoeld in de artikelen 1 tot en met 8, en die een definitieve ontneming van de eigendomsrechten op de hierboven bedoelde instrumenten, opbrengsten en voordelen inhoudt ten gunste van de Europese Gemeenschappen.

Artikel 15 – Strafmaat

1. De straffen die naar aanleiding van de strafbare feiten als bedoeld in de artikelen 1 tot en met 8 worden opgelegd zullen niet de mate van schuld van de dader, noch de zwaarte van het vergrijp, noch zijn bijdrage aan dat feit te boven gaan.

2. Overeenkomstig het eerste lid laat de rechtbank zich bij de strafoplegging leiden: in geval het gaat om organisaties, door de noodzaak tot generale² en speciale³ preventie, en in geval het gaat om natuurlijke personen, door de noodzaak tot generale en speciale preventie, waar nodig gematigd door de noodzaak om de rehabilitatie van de dader te verzekeren.

3. Bij het toepassen van het tweede lid mag de nationale rechtbank rekening houden met het voorafgaande gedrag van de verdachte, inclusief vroegere veroordelingen en opgelegde bestuurlijke boeten, zijn persoonlijkheid in het algemeen (in zijn voordeel, dan wel in zijn nadeel), zijn beweegredenen, zijn economische en maatschappelijke positie en iedere poging die hij heeft ondernomen om de schade die hij heeft aangebracht te herstellen. Overige factoren die het nationale recht relevant acht voor de strafoplegging mogen eveneens in aanmerking worden genomen voor zover artikel 35, lid 2 dat toestaat.

Toepassingsbepaling

Het vonnis dient de redenen te vermelden die hebben geleid tot het opleggen van de sanctie, in overeenstemming met artikel 26.

Artikel 16 – Strafverzwarende en strafverzachtende omstandigheden

1. Indien strafverzwarende omstandigheden voorhanden zijn, zal de maximale duur van de vrijheidsbenemende straffen bedoeld in artikel 14, lid 1, zeven jaren in plaats van vijf jaren bedragen; de maximale boete voor natuurlijke

2 Gangbare juridische terminologie in Vlaanderen: algemene preventie.

3 Gangbare juridische terminologie in Vlaanderen: bijzondere preventie.

personen zal 540 dagboeten in plaats van 365 bedragen; en de maximale boete voor organisaties zal 15 miljoen Euro in plaats van 10 miljoen Euro bedragen.

2. Onder strafverzwarende omstandigheden wordt verstaan:

- a) dat het bedrag van de fraude of het voordeel dat werd nagestreefd door het strafbare feit hoger is dan 100.000 Euro, hetzij
- b) met betrekking tot de artikelen 1 tot en met 3 en 5 tot en met 8, dat het strafbare feit in het kader van een criminele organisatie werd begaan.

3. Door toepassing van het complementariteitsbeginsel van artikel 35, lid 2 hieronder, worden de reikwijdte en het gevolg van strafverzachtende omstandigheden bepaald door het nationale recht.

Artikel 17 – Straffen in geval van samenloop van strafbare feiten

1. Indien een persoon door één enkele handeling of omissie een of meer van de strafbare feiten bedoeld in de artikelen 1 tot en met 8 pleegt, zal één enkele straf worden opgelegd, te bepalen aan de hand van de maximumstraf gesteld op het meest ernstige strafbare feit, te vermeerderen met de helft.

2. Indien een persoon een of meer van de strafbare feiten bedoeld in de artikelen 1 tot en met 8 pleegt door een opeenvolging van afzonderlijke handelingen of omissies, zal één enkele straf worden opgelegd, te bepalen aan de hand van een straf die ten hoogste tweemaal de maximumstraf gesteld op het meest ernstige strafbare feit bedraagt. In geval van toepassing van de leden (1) en (2) zal de op die manier bepaalde straf niet de som van de straffen te boven gaan die voor ieder strafbaar feit afzonderlijk zouden kunnen worden opgelegd.

3. Wanneer een verdachte ter zitting zowel wordt veroordeeld wegens een strafbaar feit als bedoeld in de artikelen 1 tot en met 8, als wegens een strafbaar feit naar nationaal recht, en beide strafbare feiten voortvloeien uit dezelfde feiten, wordt één enkele straf opgelegd, te bepalen aan de hand van de hoogste maximumstraf.

4. Indien voor hetzelfde feit reeds een niet-strafrechtelijke, administratieve sanctie op grond van het Gemeenschapsrecht of het nationale recht is opgelegd, moet daarmee bij het bepalen van de straf die wordt opgelegd naar aanleiding van een strafbaar feit als bedoeld in de artikelen 1 tot en met 8 rekening worden gehouden.

III STRAFPROCESRECHT

Het Europees Openbaar Ministerie

Artikel 18 – Statuut en samenstelling van het Europees Openbaar Ministerie (EOM)

1. Voor de opsporing, vervolging, berechting en tenuitvoerlegging van veroordelingen met betrekking tot de hierboven omschreven strafbare feiten (artikelen 1 tot en met 8), vormt het grondgebied van de lidstaten van de Unie een eenvormige Rechtsruimte.
2. Het EOM is een instantie van de Europese Gemeenschap die verantwoordelijk is voor de opsporing, vervolging, verwijzing naar het vonnisgerecht, uitoefening van de strafvordering voor het vonnisgerecht en tenuitvoerlegging van vonnissen betrekking hebbende op de hierboven omschreven strafbare feiten (artikelen 1 tot en met 8). Het is onafhankelijk van zowel de nationale autoriteiten als van de communautaire organen.
3. Het EOM bestaat uit een Europese procureur-generaal (EPG), waarvan de diensten te Brussel zijn gevestigd, en uit afgevaardigde Europese procureurs-generaal (AEPG), waarvan de diensten gevestigd zijn in de hoofdstad van elke lidstaat, of in elke andere stad waar het vonnisgerecht dat krachtens artikel 26 bevoegd is, zetelt.
4. Het EOM is ondeelbaar en solidair:
 - a) Ondeelbaarheid impliceert dat elke handeling gesteld door één van zijn leden wordt geacht te zijn gesteld door het EOM; dat alle handelingen waarvoor het EOM bevoegd is (in het bijzonder de opsporingsbevoegdheden opgesomd in artikel 20) gesteld kunnen worden door al zijn leden; en dat met toestemming van de EPG of, in geval van dringende noodzaak, onder zijn controle, elke AEPG zijn bevoegdheden mag uitoefenen op het grondgebied van elke lidstaat, in overleg met de diensten van de AEPG die in deze lidstaat gevestigd zijn.
 - b) Solidariteit houdt een samenwerkingsplicht tussen de verschillende AEPG's in.
5. Ten overstaan van het EOM zijn de nationale openbare ministeries (NOM) tot bijstand verplicht.

Toepassingsbepaling

Voorwaarden voor de benoeming van leden van het EOM

De leden van het EOM worden gekozen uit personen over wiens onafhankelijkheid geen twijfel bestaat, en die de vereiste kwalificaties bezitten om benoemd te worden in de hoogste rechterlijke ambten in hun respectieve staten, of die juridisch adviseur zijn en van wie de bekwaamheid algemeen vastgesteld is, zoals voorzien in artikel 223, 1° van

het EG-Verdrag (oud-artikel 167) voor de magistraten en advocaten-generaal van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

Het mandaat van EPG heeft een duur van zes jaren en is één keer hernieuwbaar. Het mandaat van de AEPG duurt eveneens zes jaren en kan vervolgens elke drie jaar worden herbevestigd. Beiden worden, voor de EPG op voorstel van de Commissie en voor de AEPG op voorstel van de lidstaten, benoemd door het Europees Parlement.

De leden van het EOM oefenen hun functie in volle onafhankelijkheid uit. Zij kunnen geen instructies vragen, noch ontvangen van welk communautair of nationaal orgaan dan ook. Tijdens de duur van hun aanstelling mogen de leden van het EOM geen andere professionele activiteiten, tegen vergoeding of om niet, uitoefenen.

De leden van het EOM kunnen, op verzoek van het Europees Parlement door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van hun taken ontheven worden indien zij niet meer aan de vereisten van hun ambt voldoen, of indien zij schuldig zijn bevonden aan een grove fout. Het begrip grove fout wordt gedefinieerd in relatie tot de taakomschrijving van het EOM.

De EPG moet aan het Europees Parlement en aan de Raad een jaarrapport voorleggen, waarin hij verantwoording aflegt over de uitvoering van zijn taak.

Bevoegdheid van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen in disciplinaire aangelegenheden en beroepsprocedures

Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen is bevoegd te beslissen in beroepsprocedures en in procedures betreffende disciplinaire aangelegenheden aangaande de leden van het EOM en kan toepasselijke sancties opleggen (met inbegrip van onthefing uit de functie wegens grove fout).

De taken van het EOM zijn exclusief

De leden van het EOM mogen niet gelijktijdig andere nationale of Europese bevoegdheden uitoefenen.

Hiërarchische gehoorzaamheid van de AEPG aan de EPG

De AEPG's zijn verplicht de instructies van de EPG uit te voeren.

Verplichting van de NOM's tot samenwerking

De NOM's werken samen met het EOM bij de opsporing en vervolging van eurofraude. Zij geven onverwijld gevolg aan elk verzoek tot bijstand en aan elke vordering van de rechter van de vrijheden, in het bijzonder betreffende de identificatie en opsporing van personen, de bewijsgaring en het veiligstellen van bewijs, het verzenden van documenten, het arresteren of in hechtenis nemen van personen en het overbrengen naar en voorgeleiden van verdachten voor de bevoegde rechtbank.

Toepassing van het ne bis in idem-principe in vervolgingen

- Het EOM heeft voorrang op de NOM's;
- een persoon die reeds op Europees niveau veroordeeld is, kan voor dezelfde feiten niet op nationaal niveau worden vervolgd;
- de rechtbank die de bepalingen van het *Corpus Juris* toepast, dient rekening te houden met ieder veroordelend vonnis dat een nationale rechtbank voor dezelfde feiten heeft opgelegd en dat door de betrokkene reeds is ondergaan.

Artikel 19 – Wijze van aanhangig maken van een zaak bij het EOM en het starten van het opsporingsonderzoek

1. Het EOM moet, zowel door de nationale autoriteiten (politie, Officieren van Justitie,⁴ rechters-commissarissen,⁵ ambtenaren van nationale administraties zoals de fiscus of de douane), als door het bevoegde communautaire orgaan, te weten OLAF (Office européen de la lutte antifraude)⁶ in kennis gesteld worden van alle feiten die onder de hierboven omschreven strafbare feiten (artikelen 1 tot en met 8) vallen. Het kan eveneens in kennis worden gesteld door een klacht van elke burger of door een klacht van de Commissie. De nationale autoriteiten zijn ertoe gehouden een zaak bij het EOM aanhangig te maken, ten laatste op het moment van een formele onderzoekshandeling, in de zin van artikel 29, lid 1, of vanaf de toepassing van dwangmiddelen, in het bijzonder arrestatie, huiszoekingen, inbeslagnemingen of het afluisteren van telefoongesprekken.

2. Wanneer een onderzoek geleid door een nationale instantie één van de hierboven omschreven strafbare feiten (artikelen 1 tot en met 8) aan het licht brengt, moet het dossier onmiddellijk aan het EOM worden overgedragen.

3. Indien het EOM, op welke manier ook, op de hoogte wordt gebracht van strafbare feiten, kan de zaak bij hem aanhangig worden gemaakt of kan het EOM zich ook ambtshalve met de zaak belasten.

4. De beslissing tot vervolging, in de zin dat een strafrechtelijk onderzoek wordt geopend, kan door het EOM worden genomen ongeacht het bedrag van de fraude. Het EOM moet, gebonden door het legaliteitsbeginsel, de vervolging instellen zodra er aanwijzingen zijn dat één van de hierboven omschreven strafbare feiten (artikelen 1 tot en met 8) werd gepleegd. Het EOM kan echter bij een uitdrukkelijk gemotiveerde beschikking die onmiddellijk wordt meegedeeld aan de persoon die het EOM heeft ingelicht of het strafbare feit heeft aangegeven bij zijn diensten of de klacht heeft ingediend:

- a) de zaak overdragen aan de nationale overheden, wanneer het gaat om minder ernstige strafbare feiten of wanneer hoofdzakelijk nationale belangen zijn geschaad;
- b) de zaak seponeren, wanneer de verdachte een schuldbekenenis heeft afgelegd, de schade heeft hersteld en, in voorkomend geval, de onrechtmatig verkregen fondsen heeft terugbetaald, of
- c) machtiging verlenen aan de nationale autoriteit die daarom verzoekt een transactie aan te gaan, overeenkomstig de voorwaarden die hierna zijn opgesomd (artikel 22, lid 2b).

4 Gangbare juridische terminologie in Vlaanderen: procureurs des konings.

5 Gangbare juridische terminologie in Vlaanderen: onderzoeksrechters.

6 De Europese Anti-fraude eenheid.

Artikel 20 – Onderzoeksbevoegdheden van het EOM

1. Met het oog op de waarheidsvinding en op de berechting van de zaak, leidt het EOM het onderzoek *à charge* en *à décharge* naar de hierboven omschreven strafbare feiten (artikelen 1 tot en met 8). Zijn opsporingsbevoegdheden zijn verdeeld over de EPG, de AEPG's en, in voorkomend geval, de nationale overheden die daartoe zijn aangesteld, overeenkomstig de volgende regels.

2. De eigen bevoegdheden van de EPG bestaan uit:

- a) de algemene leiding over het onderzoek en de delegatie ervan aan een of meer AEPG's onder de hierna vermelde voorwaarden en beperkingen (artikel 20, lid 3);
- b) de coördinatie van opsporingen verricht door zowel de AEPG als door nationale politiediensten en de bevoegde nationale administraties en, in voorkomend geval door OLAF. Deze coördinatie kan bestaan uit mondelinge of schriftelijke aanbevelingen gericht tot de betrokken diensten;
- c) het aanhangig maken van zaken waarvan het onderzoek aan het licht brengt dat zij geheel of gedeeltelijk betrekking hebben op de hierboven omschreven strafbare feiten (artikelen 1 tot en met 8).

3. De volgende bevoegdheden kunnen worden uitgeoefend door de EPG of worden gedelegeerd aan de AEPG, in geval van een onderzoek naar de strafbare feiten bedoeld in de artikelen 1 tot en met 8:

- a) de ondervraging van de verdachte, onder de hierna bepaalde voorwaarden bedoeld om zijn rechten te waarborgen (artikel 29);
- b) het vergaren van documenten en/of geïnformatiseerde bestanden die noodzakelijk zijn voor het onderzoek en, in voorkomend geval, het bezoek van de plaatsen waar de strafbare feiten werden gepleegd;
- c) het verzoek gericht aan de rechter om, onder de hierna bepaalde voorwaarden een deskundigenonderzoek te bevelen (artikel 29);
- d) doorzoekingen, inbeslagnemingen en het afluisteren van telefoongesprekken, onder de hierna bepaalde voorwaarden (artikel 25bis), na machtiging van de rechter of onder zijn toezicht en met eerbiediging van de rechten van de verdediging (artikel 32);
- e) het verhoor van getuigen die bereid zijn met de gerechtelijke autoriteiten mee te werken en, in voorkomend geval, van getuigen die, onder de hierna bepaalde voorwaarden, verplicht zijn te verschijnen (artikel 32);
- f) de kennisgeving van de beschuldiging aan de verdachte, met eerbiediging van de hierna bepaalde waarborgen (artikel 29);
- g) het verzoek iemand aan te houden of onder rechterlijk toezicht te plaatsen.

4. De bevoegdheden toevertrouwd aan de AEPG kunnen, voor een beperkte periode en voor een bepaalde zaak, gedeeltelijk worden overgedragen aan een nationale instantie (vervolgingsinstantie, politie of elke andere bevoegde in-

stantie zoals de fiscus of de douane) die daarbij de regels van het Europese *Corpus Juris* dient te respecteren.

Toepassingsbepaling

Artikel 20, lid 3(a). Wanneer hij wordt opgeroepen door het EOM, is de persoon die beschouwd wordt als verdachte (in de zin van artikel 29) gehouden te verschijnen, hoewel hij niet verplicht is te antwoorden op de vragen van EOM. De oproeping van een persoon in hechtenis, of van een persoon tegen wie vervolging is ingesteld kan echter enkel geschieden met toestemming van de rechter van de vrijheden.

Artikel 20, lid 3(b). Het EOM kan, met toestemming van de rechter van de vrijheden, de uitlevering van documenten en geïnformatiseerde bestanden vorderen van de persoon die deze in zijn bezit heeft. Het nationaal recht regelt de vragen inzake het beroepsgeheim of persoonlijke privileges.

Artikel 20, lid 3(d). Voor zover het *Corpus Juris* geen specifieke bepalingen ter zake bevat, worden de voorwaarden voor doorzoekingen en inbeslagnemingen geregeld door nationaal recht. Echter, het is in alle gevallen de rechter van de vrijheden die bevoegd is om een huiszoeking of inbeslagneming te bevelen.

Artikel 20, lid 3(e). Wanneer het EOM redenen heeft om te geloven dat een persoon informatie bezit die nuttig is voor het onderzoek, kan het eisen dat deze persoon verschijnt. De verschijning is verplicht. Het nationaal recht regelt de vragen inzake het beroepsgeheim of persoonlijke privileges. Een persoon tegen wie ernstige en consistente bewijzen van zijn schuld bestaan, moet worden verhoord als verdachte en niet als getuige (vgl. artikel 29).

Artikel 20, lid 3(g). Het verzoek iemand aan te houden of onder rechterlijk toezicht te plaatsen moet, schriftelijk en gemotiveerd, gericht worden aan de rechter van de vrijheden met toepassing van de hieronder gestelde voorwaarden (artikel 25 *ter* en *quater*). Deze maatregelen worden uitgevoerd door de overheid van de staat op wiens grondgebied de arrestatie heeft plaatsgevonden.

Verklarende bepaling

Een persoon wordt beschouwd als verdachte in de zin van het *Corpus Juris* vanaf het moment van elke handeling waardoor tegen hem ernstige en coherente aanwijzingen van schuld worden ontdekt, vastgesteld of ten laste gelegd, of vanaf het eerste verhoor door een autoriteit die kennis heeft van dergelijke schuldaanwijzingen. Het gevolg is dat het statuut van 'inverdenkinggestelde' kan verkregen worden vóór de kennisgeving van de beschuldiging door het EOM, maar echter enkel met het oog op de bescherming van de belangen van de betrokkene. De dwangmiddelen voorzien in artikel 25 zijn daarentegen onderworpen aan de kennisgeving van de beschuldiging.

Artikel 21 – Rol van het EOM bij het afsluiten van het vooronderzoek

1. Wanneer de AEPG het onderzoek als afgerond beschouwt, beslist hij, onder de controle van de EPG, hetzij tot niet verdere vervolging,⁷ hetzij tot doorverwijzing van de zaak naar het vonnisgerecht.

7 Gangbare juridische terminologie in Vlaanderen: buitenvervolginstelling.

2. Van de beslissing tot niet verdere vervolging worden de Europese Commissie, de verdachte en elke instantie of persoon die het EOM in kennis heeft gesteld van het strafbare feit, bij zijn diensten aangifte heeft gedaan of erover een klacht heeft ingediend, zoals hierboven bepaald (artikel 19, lid 1), op de hoogte gesteld.

3. De verwijzingsbeschikking, op dezelfde manier ter kennis gebracht als de beslissing tot niet verdere vervolging (artikel 21, lid 2), vermeldt de naam en het adres van de verdachte, de omschrijving van de feiten en hun kwalificatie, en duidt het vonnisgerecht aan. Deze beslissing is onderworpen aan de controle van de rechter van de vrijheden in overeenstemming met de hieronder vermelde bepalingen (artikel 25bis), die de zaak aanhangig maakt bij het bevoegde vonnisgerecht en aan de verdachte een dagvaarding overhandigt, waarin de dag en het uur van de terechtzitting vermeld staan.

Toepassingsbepaling

Artikel 21, lid 1. Om tot sluiting van het vooronderzoek te kunnen beslissen, moet het EOM zich baseren op bewijs in overeenstemming verkregen met de bepalingen van het *Corpus Juris* en onder toezicht uitgeoefend door de rechter van de vrijheden overeenkomstig het bepaalde in artikel 25bis.

Om de zaak naar het vonnisgerecht te verwijzen, moet het EOM elke beschuldiging staven met voldoende bewijselementen om te kunnen vaststellen dat er ernstige redenen bestaan om te geloven dat de verdachte het hem ten laste gelegde strafbare feit heeft gepleegd.

Bij gebrek aan voldoende bewijs, neemt het EOM een beslissing tot niet verdere vervolging.

Artikel 21, lid 3. De verwijzingsbeschikking sluit elke onderhandeling over de op te leggen straf uit.

Artikel 22 – Uitoefening en verval van de strafvordering

1. Voor de hierboven omschreven strafbare feiten (artikelen 1 tot en met 8) oefent het EOM de strafvordering uit bij het vonnisgerecht (aangewezen zoals hierna aangegeven in artikel 26) volgens de regels van de staat waar de zaak terecht wordt. De nationale vervolgende partij kan zich in voorkomend geval in de vervolging voegen wanneer ook nationale belangen geschaad zijn. In dat geval worden de kennisgevingen en dagvaardingen ook aan de nationale vervolgende instantie toegezonden en wordt haar het strafdossier zo spoedig mogelijk overgemaakt.

2. Voor diezelfde strafbare feiten vervalt de strafvervolging door het overlijden van de verdachte (of door ontbinding wanneer het gaat om een organisatie), de verjaring of de transactie:

- a) in geval van verjaring bedraagt de termijn vijf jaren, te rekenen vanaf de dag waarop het strafbare feit gepleegd werd, als tijdens deze periode geen

enkele opsporingshandeling of vervolgingshandeling werd gesteld; indien binnen deze termijn wel een opsporingshandeling of vervolgingshandeling werd gesteld, verjaart het strafbare feit pas na vijf jaren te rekenen vanaf de laatste handeling. In elk geval stuit de kennisgeving van de beschuldiging aan de verdachte de verjaring;

b) transactie is uitgesloten in geval van recidive, gebruik van wapens of van vervalste documenten of in geval de fraude 50.000 Euro of meer bedraagt. In alle andere gevallen kan de transactie worden voorgesteld door de nationale overheden aan het EOM, zowel voor zaken die behoren tot de bevoegdheid van de nationale overheden (vgl. artikel 19, lid 4(a)) als voor zaken die tot de Europese bevoegdheid behoren, onder de volgende voorwaarden: de beklaagde erkent vrijwillig zijn strafrechtelijke verantwoordelijkheid, de autoriteiten beschikken over voldoende schuldaanwijzingen om een verwijzing naar het vonnisgerecht te rechtvaardigen, de transactiebeslissing wordt bekendgemaakt aan het publiek en het gesloten akkoord is verenigbaar met het proportionaliteitsbeginsel. In geval van weigering is het EOM verplicht, indien nodig, de zaak naar zich toe te trekken. Het transactieakkoord wordt onderworpen aan de controle van de rechter van de vrijheden.

Toepassingsbepaling

Artikel 22, lid 1. De verhouding tussen het EOM en de NOM's valt onder de artikelen 18 en 19, die stellen dat enerzijds de NOM's 'samenwerken met het EOM voor de opsporing en vervolging van eurofraude' en dat anderzijds 'Het EOM voorrang heeft op de NOM's'.

Artikel 22, lid 2. In ieder geval kan de verjaringstermijn tengevolge van stuiting of schorsing de tien jaren niet te boven gaan.

Verklarende bepaling

In geval van transactie bestaat de taak van de rechter erin te controleren dat de voorwaarden gesteld door artikel 22 van het *Corpus Juris* gerespecteerd worden. Hij gaat enkel akkoord met de transactieovereenkomst indien deze voorwaarden zijn vervuld.

Artikel 23 – Rol van het EOM bij de uitvoering van vonnissen

1. In geval het veroordelend vonnis in kracht van gewijsde treedt, wordt het door het EOM onmiddellijk overgemaakt aan de autoriteiten van de lidstaat die is aangeduid als de plaats van uitvoering van het vonnis. Sommige straffen, zoals de confiscatie, de ontzetting uit rechten of de publicatie van het vonnis, kunnen worden uitgevoerd op een of meer andere plaatsen dan de plaats waar de gevangenisstraf ten uitvoer wordt gelegd. Het EOM is, samen met de bevoegde nationale autoriteiten, verantwoordelijk voor het bevelen van en de controle op de tenuitvoerlegging van het vonnis wanneer dit niet automatisch gebeurt. In beginsel wordt de tenuitvoerlegging van de straf beheerst door de regels van de lidstaat die als plaats van tenuitvoerlegging wordt aangewezen. Nochtans moet het EOM toezien op de toepassing van de volgende gemeenschappelijke regels op het gehele grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie:

- a) elke periode van vrijheidsberoving die de beklaagde heeft ondergaan voor dezelfde feiten moet in mindering worden gebracht van de straf opgelegd door het vonnisgerecht, ongeacht in welke lidstaat en op welk moment in de procedure deze vrijheidsberoving plaatsvond;
- b) niemand kan in een lidstaat worden vervolgd of strafrechtelijk veroordeeld voor een hierboven vermeld strafbaar feit (artikelen 1 tot en met 8) waarvoor hij hetzij reeds werd vrijgesproken, hetzij veroordeeld werd bij een in kracht van gewijsde getreden vonnis, uitgesproken in een andere lidstaat van de Europese Unie;

2. Indien nodig, verleent het EOM machtiging voor de overbrenging van een persoon die veroordeeld is tot een gevangenisstraf en die verzoekt zijn straf te ondergaan in een andere lidstaat dan de lidstaat die in het veroordelend vonnis is aangeduid.

Verklarende bepaling

Omwille van het uitdrukkelijk vernieuwende karakter, vereist artikel 23, lid 1 (eerste deel) noodzakelijke aanpassingen van de nationale wetgeving om de naleving van het principe van Europese territorialiteit in de zin van het *Corpus Juris* te waarborgen. In het bijzonder vereist het dat het niet-uitleveringsprincipe voor nationale onderdanen, wordt geïnterpreteerd op een manier verenigbaar met het beginsel van Europese territorialiteit. Dit heeft tot gevolg dat, op het niveau van de lidstaten van de Europese Unie, en voor de toepassing van de strafbare feiten in het *Corpus Juris*, de notie 'uitlevering' terzijde wordt geschoven.

Het eveneens vernieuwende tweede deel, houdt rekening met de actuele tendensen in de strafrechtelijke doctrine. Volgens Aanbeveling nummer 4 van de AIDP⁸ bijvoorbeeld, moet het *ne bis in idem*-principe 'beschouwd worden als een mensenrecht dat zowel op internationaal als op transnationaal niveau toegepast dient te worden.'

Toepassingsbepaling

Artikel 23 lid 1. De plaats van tenuitvoerlegging van het vonnis wordt gekozen met toepassing van de criteria opgesomd in het Verdrag van de Raad van Europa betreffende de overdracht van strafvervolgung (artikel 8) en het Europees Verdrag inzake de internationale geldigheid van strafvonnissen (artikel 6).

Artikel 23 lid 2. Bij het verlenen van machtiging tot overbrenging van een veroordeelde persoon, houdt het EOM rekening met de criteria opgesomd in het Verdrag van de Raad van Europa inzake de overbrenging van gevonniste personen (artikel 3).

Artikel 24 – Bevoegdheid ratione loci van het EOM, territoriale effecten van vonnissen en samenwerking met derde-staten

1. In de eenvormige rechtsruimte zoals bepaald in artikel 18, lid 1, wordt de bevoegdheid *ratione loci*, met toepassing van het principe van Europese territorialiteit, uitgeoefend overeenkomstig de volgende regels:

8 AIDP/IAPL: Association internationale de droit pénal/International Association of Penal Law.

- a) de leden van het EOM die aangewezen zijn door de EPG om in een zaak vervolgingen in te stellen en om opsporingen te verrichten onder de hierboven aangegeven voorwaarden (artikel 18 e.v.) zijn bevoegd over het gehele grondgebied van de Europese Unie (zie artikel 18, lid 4 (a));
- b) aanhoudingsbevelen en gerechtelijke uitspraken, naar aanleiding van de hierboven omschreven strafbare feiten en afgeleverd door de rechtbanken van welke lidstaat dan ook zijn uitvoerbaar op het gehele grondgebied van de Unie;

2. Indien het belang van het onderzoek enigerlei vorm van rechtshulp van een derde staat vereist, verzoekt de EPG de nationale overheid van de plaats waar het onderzoek hoofdzakelijk wordt verricht, een verzoek tot rechtshulp te richten aan de betrokken derde-staat, overeenkomstig de procedure bepaald door de toepasselijke nationale en internationale rechtsinstrumenten.

Verklarende bepaling

Omwille van het uitdrukkelijk vernieuwende karakter, vereist artikel 24, lid 1 noodzakelijke aanpassingen van de nationale wetgeving om de naleving van het principe van Europese territorialiteit in de zin van het *Corpus Juris* te waarborgen. In het bijzonder vereist het dat het niet-uitleveringsprincipe voor nationale onderdanen, wordt geïnterpreteerd op een manier verenigbaar met het beginsel van Europese territorialiteit. Dit heeft tot gevolg dat, op het niveau van de lidstaten van de Europese Unie, en voor de toepassing van de strafbare feiten in het *Corpus Juris*, de notie 'uitlevering' terzijde wordt geschoven.

Vooronderzoek (voorheen artikel 25)

Artikel 25 – Definitie en duur van het vooronderzoek

1. Het vooronderzoek, ingeleid naar aanleiding van de hierboven omschreven strafbare feiten (artikelen 1 tot en met 8), strekt zich uit van de eerste opsporingshandelingen gesteld door het EOM tot de sluiting van het vooronderzoek door de verwijzingsbeschikking (hierboven artikel 21, lid 3).

2. De wettelijke duur van het vooronderzoek is vastgesteld op een maximum van zes maanden. Op verzoek van het EOM kan de rechter van de vrijheden beslissen deze fase met zes maanden te verlengen. Na de standpunten van partijen gehoord te hebben en rekening houdende met de door het EOM reeds ondernomen stappen en de vereisten van het onderzoek, beslist de rechter over de duur van de verlenging. Een nieuwe verlenging kan op dezelfde wijze gevraagd en toegekend worden.

Artikel 25bis – De rechter van de vrijheden

1. Tijdens de hele duur van het vooronderzoek wordt door een onafhankelijke en onpartijdige 'rechter van de vrijheden', die door elke lidstaat wordt aangewezen uit de rechters die deel uitmaken van het rechtscollege dat zetelt op de plaats waar zich een AEPG bevindt, rechterlijke controle uitgeoefend. Deze

rechter is eveneens bevoegd om, in voorkomend geval, een deskundigenonderzoek of bewarende maatregelen met betrekking tot de zaken die het voorwerp van de vervolging uitmaken te bevelen, wanneer de verplichting tot restitutie redelijkerwijs niet kan worden betwist en de maatregel noodzakelijk en proportioneel is voor de bescherming van de burgerlijke belangen. De rechter van de vrijheden past, naast de *Corpus Juris*, zijn eigen nationale recht toe.

2. Tijdens het onderzoek ingesteld naar de hierboven genoemde strafbare feiten (artikelen 1 tot en met 8) is de voorafgaande toestemming van de rechter van de vrijheden vereist voor het nemen van maatregelen (inclusief de dwangmiddelen toegelaten onder de voorwaarden opgesomd in artikel 25quater) die tot effect hebben dat de fundamentele rechten en vrijheden erkend door het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, worden beperkt of tenietgedaan. Hij controleert de wettigheid en de regelmatigheid van de maatregel en vergewist zich ervan dat de vereisten van noodzakelijkheid en proportionaliteit nageleefd zijn. Nochtans is een *a posteriori* toestemming binnen 24 uur geoorloofd in geval van onverwijlde spoed,⁹ namelijk wanneer bewijsstukken dreigen te verdwijnen, in geval van heterdaad of wanneer het gevaar bestaat dat de verdachte zich aan het gerecht zal onttrekken.

Wanneer de EPG aan het einde van het vooronderzoek beslist de zaak naar het vonnisgerecht te verwijzen (zie artikel 21, leden 1 en 3), stelt hij de rechter van de vrijheden hiervan in kennis, die vervolgens, volgens de hieronder bepaalde regels (artikel 26), het vonnisgerecht adieert.

Toepassingsbepaling

Artikel 25bis, lid 1. De aanwijzing van de rechter van de vrijheden komt toe aan de lidstaten, op voorwaarde dat zij de hieronder vermelde criteria respecteren om, in overeenstemming met de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, te vermijden dat de functies van rechter van de vrijheden en vonnisrechter in één persoon worden verenigd.

De rechter van de vrijheden moet worden gekozen op een wijze die zijn bekwaamheid, alsook zijn onafhankelijkheid en onpartijdigheid in de zin van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens garandeert.

Artikel 25bis, lid 2. De rechter van de vrijheden houdt een hoorzitting om de beschuldigingen waarop het EOM zich baseert voor het verwijzingsverzoek naar de vonnisrechter te bevestigen. Deze zitting vindt plaats in aanwezigheid van het EOM, de verdachte en zijn raadsman. Bij het sluiten van de zitting onderzoekt de rechter van de vrijheden of de zaak klaar is voor berechting en of er voldoende ernstige aanwijzingen zijn dat de verdachte elk van de hem ten laste gelegde strafbare feiten heeft begaan. Zijn beslissing kan, onder de voorwaarden bepaald in artikel 35, het voorwerp uitmaken van de in het nationale recht voorziene rechtsmiddelen

⁹ Gangbare juridische terminologie in Vlaanderen: bij hoogdringendheid.

Artikel 25bis, lid 3. De beslissingen van de rechter van de vrijheden zijn vatbaar voor hoger beroep zowel van de zijde van het EOM als van de verdachte. De lidstaten bepalen de modaliteiten van dit beroep.

Artikel 25ter – Het Europees aanhoudingsbevel

1. Wanneer hij het gerechtvaardigd acht en na onderzoek van het verzoek van het EOM, de bewijselementen en andere door de vervolgende instantie verschaft inlichtingen, vaardigt de rechter van de vrijheden een Europees aanhoudingsbevel uit. Het bevel bevat de naam van de betrokkene en alle andere elementen nuttig voor zijn identificatie, evenals een precieze omschrijving van het strafbaar feit uit het *Corpus Juris* dat de grond vormt voor de aanhouding en een verkorte weergave van de feiten die het beweerde strafbaar feit uitmaken.
2. Elke aangehouden persoon wordt onmiddellijk voor de rechter van de vrijheden van de lidstaat waar hij wordt vastgehouden gebracht. Deze verifieert, overeenkomstig de procedure bepaald in het *Corpus Juris* en overeenkomstig de met toepassing van artikel 35 van het *Corpus Juris* geldende nationale bepalingen, of het aanhoudingsbevel inderdaad deze persoon betreft, dat hij aangehouden is overeenkomstig de daarvoor geldende procedure en dat zijn rechten gerespecteerd werden. De aangehouden persoon heeft het recht de rechter van de vrijheden van de plaats van zijn detentie om zijn voorwaardelijke invrijheidstelling te verzoeken.
3. De rechter van de vrijheden beslist overeenkomstig het nationale recht en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Zijn beslissing kan, in overeenstemming met artikel 35, het voorwerp uitmaken van beroepsprocedures naar nationaal recht.
4. Het Europees aanhoudingsbevel dat door de rechter van de vrijheden wordt uitgevaardigd op verzoek van het EOM (zie artikel 20, lid 3g en artikel 25ter), is uitvoerbaar op het gehele grondgebied van de Europese Unie. De aangehouden persoon kan worden overgebracht naar het grondgebied van de staat waar zijn aanwezigheid noodzakelijk is (tijdens het vooronderzoek of tijdens de terechtzitting).
5. Wanneer samenwerking met een derde staat vereist is, zijn de nationale autoriteiten bevoegd om verzoeken van het EOM tot samenwerking over te maken. De modaliteiten van de samenwerking worden geregeld door de internationale verdragen die de door het EOM als verzoekende staat aangewezen lidstaat en de aangezochte derde staat verbinden (vgl. artikel 24).

Verklarende bepaling

Omwille van zijn vernieuwend karakter vereist artikel 25ter (evenals artikel 24, lid 1) noodzakelijke aanpassingen van het nationale recht om te verzekeren dat het beginsel van Europese territorialiteit, zoals gedefinieerd door het *Corpus Juris*, gerespecteerd wordt. Het vereist meer bepaald dat het niet-uitleveringsprincipe voor nationale onder-

danen wordt geïnterpreteerd op een manier verenigbaar met het beginsel van Europese territorialiteit. Dit heeft tot gevolg dat, op het niveau van de lidstaten van de Europese Unie, en voor de toepassing van de strafbare feiten in het *Corpus Juris*, de notie 'uitlevering' terzijde wordt geschoven.

Toepassingsbepaling

Op basis van het Europees aanhoudingsbevel kan het EOM de aanhouding van de betrokken persoon vorderen.

Artikel 25quater – Dwangmiddelen: rechterlijk toezicht en voorlopige hechtenis

1. Een persoon die aangehouden is of vervolgd wordt voor een van de hierboven omschreven strafbare feiten (artikelen 1 tot en met 8) kan worden onderworpen aan dwangmiddelen, zoals voorlopige hechtenis of rechterlijk toezicht.

2. Deze maatregelen worden bevolen door de rechter van de vrijheden, na voorafgaande kennisgeving van de beschuldiging door het EOM en op diens verzoek (artikel 20, lid 3f). De rechter van de vrijheden beveelt deze maatregelen wanneer hij gegronde redenen heeft om aan te nemen dat de verdachte een van de hierboven omschreven strafbare feiten heeft gepleegd (artikelen 1 tot en met 8) en wanneer hij ervan overtuigd is dat zo'n maatregel noodzakelijk is om te verhinderen dat de verdachte zich aan het gerecht zou onttrekken, de strafbare feiten zou voortzetten of herhalen, voor het vrijwaren van het bewijsmateriaal of om te voorkomen dat de verdachte druk zou uitoefenen op getuigen.

3. De verdachte wordt enkel in voorlopige hechtenis genomen wanneer elke andere toezichtsmaatregel ontoereikend blijkt en slechts voor de periode die strikt wordt gerechtvaardigd door de redenen vermeld in lid 2. De maximale duur van voorlopige hechtenis bedraagt zes maanden, en kan met drie maanden worden verlengd.

4. De nationale autoriteiten zijn gehouden mee te werken aan de uitvoering van in andere lidstaten opgelegde maatregelen van rechterlijk toezicht en zijn gehouden vrije verdachten die geen gehoor geven aan oproepingen om voor het gerecht te verschijnen aan te houden en over te brengen.

5. De beslissing van de rechter van de vrijheden betreffende dwangmiddelen kan, overeenkomstig artikel 35, het voorwerp uitmaken van de door het nationale recht voorziene beroepsprocedures.

Toepassingsbepaling

De modaliteiten van het rechterlijk toezicht worden bepaald door het nationale recht, met toepassing de bepalingen in artikel 35.

Onderzoek ter terechtzitting

Artikel 26 – Berechting in eerste aanleg

1. De hierboven omschreven strafbare feiten (artikelen 1 tot en met 8) worden behandeld door onafhankelijke en onpartijdige nationale rechtbanken, door elke lidstaat aangewezen volgens de bevoegdheidsregels van het interne recht. De rechtbanken bestaan zoveel mogelijk uit beroepsrechters gespecialiseerd in economische en financiële aangelegenheden.

2. Elke zaak wordt behandeld in de lidstaat die hiervoor het meest aangewezen lijkt in het belang van een goede rechtsbedeling. Eventuele bevoegdheidsconflicten worden beslecht volgens de hierna bepaalde regels (artikel 28). De belangrijkste criteria ter bepaling van de keuze zijn de volgende:

- a) de staat waar de meeste bewijzen zich bevinden;
- b) de staat van de woonplaats of nationaliteit van de verdachte (of van de hoofdverdachten);
- c) de staat waar de economische impact van het strafbare feit het grootst is.

3. De nationale rechtbanken moeten zich beroepen op de bepalingen van het *Corpus Juris* en, in voorkomend geval, van de nationale wet, met toepassing van het beginsel van de complementariteit van het nationale recht (artikel 35). In elk geval zijn zij ertoe gehouden de straf te motiveren rekening houdende met de bijzondere omstandigheden eigen aan elke zaak, overeenkomstig de hierboven beschreven regels (artikel 14 tot en met 17).

Toepassingsbepaling

Artikel 26, lid 2. De keuze van de lidstaat waar de zaak voor de rechtbank wordt gebracht wordt gemaakt door het EOM, na raadpleging van de AEPG of de NOM's die het onderzoek hebben uitgevoerd. In de gevallen waarin de onderzoeken en vervolgingen zijn ingesteld op het grondgebied van meerdere lidstaten, wordt de zaak behandeld door de bevoegde rechtbank van één enkele lidstaat, volgens de criteria voorzien in lid 2.

Artikel 27 – Rechtsmiddelen bij nationale rechtbanken

1. Elke veroordeling uitgesproken tegen een persoon die schuldig wordt bevonden aan één van de hierboven omschreven strafbare feiten (artikelen 1 tot en met 8) moet vatbaar kunnen zijn voor hoger beroep door de veroordeelde. Het hoger beroep moet leiden tot een feitelijke en juridische behandeling van de zaak door een hoger rechtscollege van de lidstaat waarin de veroordeling in eerste aanleg werd uitgesproken. Het hogere rechtscollege moet, net als het vonnisgerecht in eerste aanleg, het *Corpus Juris* en, in geval van lacunes, het nationale recht toepassen.

2. In geval van gehele of gedeeltelijke vrijspraak staat hoger beroep eveneens open voor het EOM als vervolgende instantie.

3. In geval enkel de veroordeelde hoger beroep instelt, kan het vonnisgerecht in tweede aanleg de straf niet verzwaren.

Artikel 28 – Rechtsmiddelen bij het Europees Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen

1. Het Hof van Justitie is bevoegd om te oordelen over de hierboven omschreven strafbare feiten (artikelen 1 tot en met 8) in de volgende vier gevallen:

- a) bij wijze van prejudiciële beslissing over de interpretatie van het *Corpus Juris* en de bijhorende uitvoeringsbepalingen;
- b) op verzoek van een lidstaat of van de Commissie over elk geschil betreffende de toepassing van het *Corpus Juris*;
- c) op verzoek van het EOM, de verdachte of een nationale gerechtelijke autoriteit over bevoegdheidsconflicten naar aanleiding van de toepassing van het principe van Europese territorialiteit (artikelen 18 tot en met 24), of op verzoek van het EOM voor wat betreft de rechterlijke controle door de nationale rechtbanken (artikel 25 tot en met 27);
- d) op verzoek van de verdachte over de keuze van het vonnisgerecht in de zin van artikel 26, lid 2.

2. Wanneer een rechtbank van een lidstaat zich moet uitspreken over een probleem van interpretatie of over een bevoegdheidsconflict, kan deze, wanneer zij een beslissing op dat punt noodzakelijk acht voor de beoordeling van de zaak, het Hof van Justitie verzoeken een beslissing te nemen over dat probleem.

3. Wanneer een dergelijke vraag of een dergelijk probleem wordt opgeworpen in een zaak die behandeld wordt door een nationaal rechtscollege waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, is deze rechtbank gehouden het Hof van Justitie te adiëren.

Algemene bepalingen

Artikel 29 – De rechten van de verdediging

1. Een persoon kan niet meer worden ondervraagd als getuige maar moet worden beschouwd als verdachte vanaf het moment van elke handeling waardoor tegen hem ernstige en coherente aanwijzingen van schuld worden ontdekt, vastgesteld of ten laste gelegd, of vanaf het eerste verhoor door een autoriteit die kennis heeft van dergelijke schuldaanwijzingen.

2. Gedurende de gehele duur van de procedure ingesteld naar aanleiding van een hierboven omschreven strafbaar feit (artikelen 1 tot en met 8), geniet de verdachte de rechten van de verdediging die hem zijn toegekend door het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en het Internationaal Verdrag van Burgerlijke en Politieke Rechten van de Verenigde Naties. Voor de aanvang van een verhoor dient hij te worden geïnformeerd over zijn zwijgrecht.

3. Vanaf het eerste verhoor heeft de verdachte het recht de inhoud van de beschuldiging tegen hem te kennen.

Artikel 30 – De rechten van de Commissie als burgerlijke partij

Vervallen.

Artikel 31 – De bewijslast

1. Eenieder die ervan beschuldigd wordt een van de hierboven omschreven strafbare feiten (artikelen 1 tot en met 8) te hebben gepleegd, wordt geacht onschuldig te zijn totdat zijn schuld volgens de wet bewezen wordt door een vonnis dat kracht van gewijsde heeft.

2. Met uitzondering van de verplichting bepaalde documenten uit te leveren, die kan voortvloeien uit het nationale recht of het gemeenschapsrecht, kan niemand ertoe worden gedwongen direct of indirect aan zijn veroordeling mee te werken.

Artikel 32 – Toelaatbaar bewijs

1. In de lidstaten van de Europese Unie zijn de volgende bewijzen toelaatbaar:

a) verklaringen van getuigen die hetzij rechtstreeks, hetzij tijdens de terechtzitting worden afgelegd via een audiovisuele verbinding, hetzij opgetekend door het EOM in de vorm van een 'Europees proces-verbaal van getuigenverhoor'. In de laatste gevallen moet de verklaring afgelegd worden voor een rechter in aanwezigheid van de verdediging, moet de verdediging in de mogelijkheid worden gesteld vragen te beantwoorden en moet de ondervraging op video opgenomen worden;

b) verhoor van de verdachte, hetzij tijdens de zitting, hetzij opgetekend door het EOM in de vorm van een 'Europees proces-verbaal van verhoor'. In het laatste geval moet het verhoor geschieden door een rechter en moet de verdachte bijgestaan worden door een advocaat van zijn keuze die minstens 48 uur voor de ondervraging inzage moet krijgen in het strafdossier. Tevens moet de verdachte, indien nodig, bijgestaan worden door een tolk en moet het verhoor op video worden opgenomen;

c) verklaringen van de verdachte die buiten een verhoorsituatie worden afgelegd voor de bevoegde instantie (bestuursorgaan, EOM of rechter). Vereist is evenwel dat de verdachte vooraf in kennis wordt gesteld van zijn zwijgrecht, van zijn recht op bijstand van een raadsman naar keuze en dat de verklaringen op enigerlei legale wijze worden opgenomen;

d) documenten opgesteld door een deskundige die tijdens het vooronderzoek of bij het begin van het onderzoek ter terechtzitting is aangesteld. Deze aanstelling geschiedt, op voordracht van het EOM, door het bevoegde rechtscollege uit een Europese lijst van natuurlijke of rechtspersonen, goedgekeurd door de lidstaten;

e) reeds bestaande documenten die de verdachte heeft moeten overleggen tijdens een voorbereidend administratief onderzoek of tijdens een strafrechtelijk onderzoek, evenals documenten uitgeleverd door derden.

2. De bovenstaande bepalingen sluiten niet uit dat andere bewijzen worden aangewend die ontvankelijk zijn volgens het interne recht dat geldt in de staat waar de zaak wordt behandeld.

Artikel 33 – De uitsluiting van bewijzen die verkregen zijn in strijd met het recht

1. In geval van vervolging wegens één van de hierboven omschreven strafbare feiten (artikelen 1 tot en met 8) moet het bewijs worden uitgesloten dat verkregen is door communautaire of nationale instanties in strijd met hetzij essentiële waarborgen beschermd door het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, hetzij met de hierboven uiteengezette Europese regels (artikelen 31 en 32), hetzij met toepasselijke nationale regels zonder gerechtvaardigd te zijn door de voormelde Europese regels. Nochtans wordt dit bewijs enkel uitgesloten wanneer de toelaatbaarheid ervan de beginselen van een eerlijk proces zou schenden.

2. Het nationale recht dat wordt toegepast om uit te maken of het bewijs op een rechtmatige of onrechtmatige manier werd verzameld, moet het recht zijn van het land waar het bewijs werd verkregen. Wanneer een bewijs in dit verband op een rechtmatige manier werd verkregen, kan het gebruik daarvan niet worden verhinderd door het loutere feit dat het verkrijgen ervan onrechtmatig zou geweest zijn in het land waar de zaak berecht wordt. Niettemin moet men zich steeds tegen het aanwenden van een dergelijk bewijs kunnen verzetten wanneer het, hoewel toelaatbaar volgens het recht van het land waar het werd verzameld, verkregen werd in strijd met de waarborgen beschermd door het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens of met Europese regels (artikelen 31 en 32).

Toepassingsbepaling

Voor bewijs gelden de procedureregels van het nationale recht (zie artikel 35) voor zover de regels van het *Corpus Juris* geen specifieke bepalingen bevatten (zie ook de toepassingsbepaling bij artikel 20, lid 3, d).

Het verkregen bewijs moet enkel worden geweerd wanneer het gebruik ervan de principes van een eerlijk proces zou schenden. Bijgevolg dient de rechter na te gaan of de onregelmatigheid tot gevolg heeft dat wettelijk beschermde belangen van de verdachte geschonden worden (*Schutznorm*). Als gebruik van het bewijs enkel de belangen van derden schendt, bestaat er geen verplichting het bewijs te weren.

Artikel 34 – Openbaarheid en geheim van het onderzoek

1. De opsporingen verricht onder de leiding van het EOM zijn geheim en de overheden die aan het onderzoek deelnemen zijn gehouden aan het beroepsgeheim.

2. De zitting voor de rechter van de vrijheden kan openbaar zijn als alle partijen daarmee instemmen, behalve als de openbaarheid een goede voortgang van het onderzoek verhindert, afbreuk doet aan de belangen van een derde, aan de openbare orde of de goede zeden aantast.

3. De procedure voor de rechter ten gronde is openbaar, zij het dat gedurende het geheel of een deel van de terechtzitting de toegang tot de rechtszaal kan worden geweigerd aan het publiek of aan de pers onder de voorwaarden bepaald door artikel 6, lid 1 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Deze openbaarheid van de terechtzitting kan inhouden dat het proces wordt opgenomen en uitgezonden als het interne recht van de betrokken staat dit toelaat en onder de voorwaarden die daarin bepaald zijn. Het vonnis moet in ieder geval steeds openbaar worden uitgesproken.

Toepassingbepaling

Het begrip 'beroepsgeheim' zoals voorgeschreven door lid 1 moet uitgelegd worden op een aan het toepasselijke nationale recht conforme wijze (zie artikel 35).

IV COMPLEMENTARITEIT VAN HET NATIONALE RECHT

Artikel 35 – De complementariteit van het nationale recht in verhouding tot het Corpus Juris

1. Voor de toepassing van de artikelen 1 tot en met 8, worden de regels vervat in artikel 9 tot en met 34 indien nodig aangevuld door het nationale recht. Naargelang de fase van de procedure is het toepasselijke nationale recht dit van de plaats waar de opsporingshandelingen worden gesteld, waar vervolgd wordt of waar het vonnis of de straf ten uitvoer worden gelegd.

2. Ter aanvulling van de regels vervat in artikel 9 tot en met 16 zijn enkel de nationale bepalingen in het voordeel van de verdachte van toepassing.